

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

**СЕКТОР ОСИГУРАЊА У
РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ**

Извештај за треће тромесечје 2023. године

Садржај:

1. Тржиште осигурања	4
1.1. Учесници на тржишту	4
Друштва за (ре)осигурање	4
Остали учесници на тржишту.....	4
1.2. Структура портфеља осигурања.....	5
1.3. Билансна сума и билансна структура	7
Билансна сума	7
Структура активе	8
Структура пасиве	9
2. Показатељи пословања.....	10
2.1. Адекватност капитала	10
2.2. Квалитет имовине	11
2.3. Инвестирање средстава техничких резерви	11
2.4. Профитабилност	13
2.5. Ликвидност	13
3. Осигурање од аутоодговорности.....	13
4. Закључак	14

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда
ТЗ	треће тромесечје у години – период од 1. 1. до 30. 9.

1. Тржиште осигурања¹

1.1. Учесници на тржишту

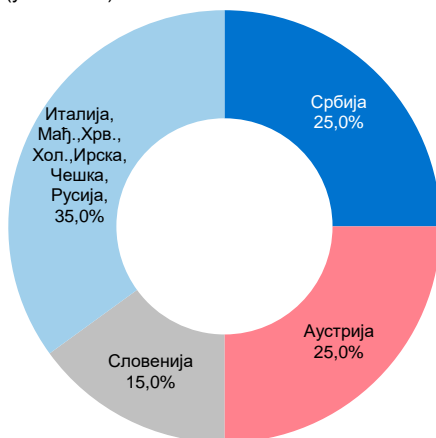
Друштва за (ре)осигурање

На крају ТЗ 2023. године у Републици Србији послује 20 друштава за (ре)осигурање и њихов број је непромењен у односу на исти период претходне године. Искључиво пословима осигурања бави се 16 друштава, док се пословима реосигурања баве четири друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем баве се четири друштва, а искључиво неживотним осигурањем, односно и животним и неживотним осигурањем по шест друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала, од 20 друштава на крају ТЗ 2023. године 15 је у већинском страном власништву.

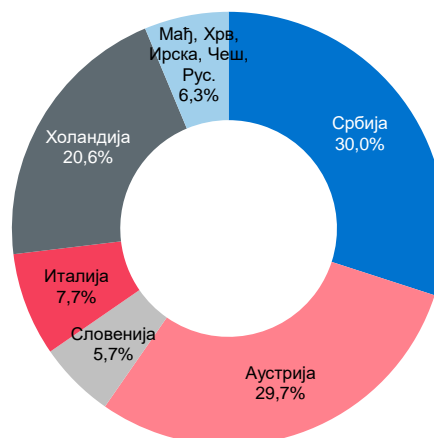
Друштва у страном власништву бележе преовлађујуће учешће на крају ТЗ 2023. године у: премији животних осигурања са 85,7%, премији неживотних осигурања са 61,0%, укупној имовини са 70,0%, као и у броју запослених са 64,8%.

Графикон 1.1.1. Структура друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2023.)

Извор: Народна банка Србије.

Графикон 1.1.2. Билансна сума друштава за (ре)осигурање Србије према власништву (у ТЗ 2023.)

Извор: Народна банка Србије.

¹ Извештај је базиран на подацима које су друштва за (ре)осигурање дужна да достављају Народној банци Србије.

Остали учесници на тржишту

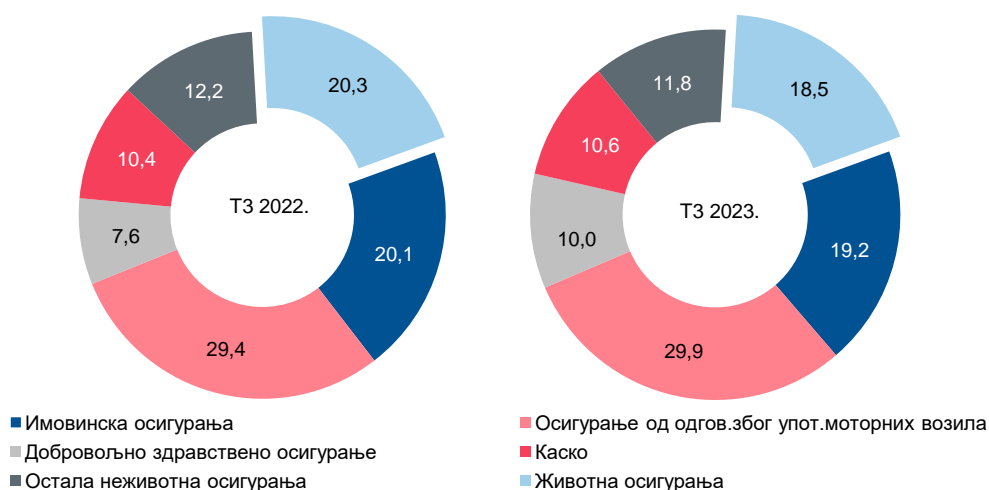
Поред друштава за (ре)осигурање на тржишту, на крају Т3 2023. године послује и: 15 банака, девет давалаца финансијског лизинга и јавни поштански оператор, који су добили сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 111 правних лица (друштава за посредовање у осигурању и друштава за заступање у осигурању), 76 заступника у осигурању (физичких лица – предузетника) и 4.323 активна овлашћена лица за обављање послова заступања, односно послова посредовања у осигурању.

1.2. Структура портфеља осигурања

Укупна премија у Т3 2023. године износила је 115,6 млрд динара (986 млн евра или 1.068 млн долара)², што представља раст од 16,3% у односу на исти период претходне године.

У структури укупне премије учешће премије животних осигурања се са 20,3% у Т3 2022. године смањује на 18,5% у Т3 2023. године, услед већег номиналног раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

Графикон 1.2. Укупна премија према врстама осигурања (у Т3 2022. и Т3 2023. у %)

Извор: Народна банка Србије.

² Према просечној вредности средњег курса Народне банке Србије за посматрани период.

Посматрано према врстама осигурања, структура премије у ТЗ 2023. године донекле је слична структури у истом периоду 2022. године, уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији од 29,9%. Затим, овог пута следе имовинска осигурања са 19,2%, па животна осигурања са 18,5%, осигурање моторних возила – каско са 10,6% и добровољно здравствено осигурање са 10,0%.

Премија неживотних осигурања у ТЗ 2023. порасла је за 19,0% у односу на исти период 2022. године. При томе, премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила порасла је за 18,4%, премија имовинских осигурања за 11,4%, премија осигурања моторних возила – каско за 17,7%, а премија добровољног здравственог осигурања за чак 53,4%.

Напред наведени двоцифрени процентуални раст премије осигурања од одговорности због употребе моторних возила углавном је резултат повећања броја закључених уговора, као и повећања минималне тарифе премија за обавезно осигурање власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима, почев од 1. јануара текуће године.

Премија добровољног здравственог осигурања очекивано бележи поменут значајан раст, будући да је аспект који се највише променио од почетка пандемије управо свест о важности нашег здравља и здравља наше породице. Четири друштва за осигурање покривају скоро три четвртине овог сегмента тржишта, при чему су у великој мери заступљена осигурања која уговарају послодавци за своје запослене.

Осигурање од последица незгоде³ бележи раст од 7,1%, али и благи пад учешћа са 2,5% у ТЗ 2022. године на 2,3% у ТЗ 2023. године.

Посматрано према висини укупне премије, у ТЗ 2023. године нема промена на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање, која у укупној премији тржишта учествују са 74,5%. Међутим, дошло је до промене у рангу пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини премије неживотних и премије животних осигурања, која у укупним наведеним категоријама свих друштава за осигурање учествују са 75,1% и 82,8%, респективно.

Концентрација на тржишту мерена Херфиндал–Хиршмановим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају билансних сума свих друштава за (ре)осигурање, умерена је и на крају ТЗ 2023. године износи 1.197.⁴

³ Ово осигурање обухвата и добровољна осигурања од незгоде, и обавезна осигурања, као што су осигурање путника у јавном саобраћају и осигурање запослених од повреда на раду и од професионалних обољења.

⁴ Вредност показатеља до 1.000 указује на одсуство концентрације у сектору, вредност између 1.000 и 1.800 на постојање умерене концентрације, а вредност изнад 1.800 на постојање изражене концентрације.

Табела 1.2. Ранг листа пет највећих друштава за осигурање (у млн динара, у %)

	30.09.2022.			30.09.2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Према критеријуму укупне премије							
Дунав	25926	26,1	1	29960	25,9	1	-
Ђенерали	19094	19,2	2	22409	19,4	2	-
ДДОР	11406	11,5	3	12781	11,1	3	-
Винер	11205	11,3	4	12204	10,6	4	-
Триглав	7294	7,4	5	8690	7,5	5	-
Према критеријуму премије неживотних осигурања							
Дунав	23053	29,1	1	26904	28,6	1	-
Ђенерали	13821	17,5	2	16842	17,9	2	-
ДДОР	9750	12,3	3	10873	11,5	3	-
Триглав	6757	8,5	5	8148	8,7	4	раст
Винер	7066	8,9	4	7974	8,4	5	пад
Према критеријуму премије животних осигурања							
Ђенерали	5273	26,1	1	5567	26,0	1	-
Винер	4139	20,5	2	4230	19,7	2	-
Дунав	2873	14,2	4	3056	14,3	3	раст
Граве	2874	14,2	3	2971	13,9	4	пад
ДДОР	1655	8,2	5	1908	8,9	5	-

Извор: Народна банка Србије.

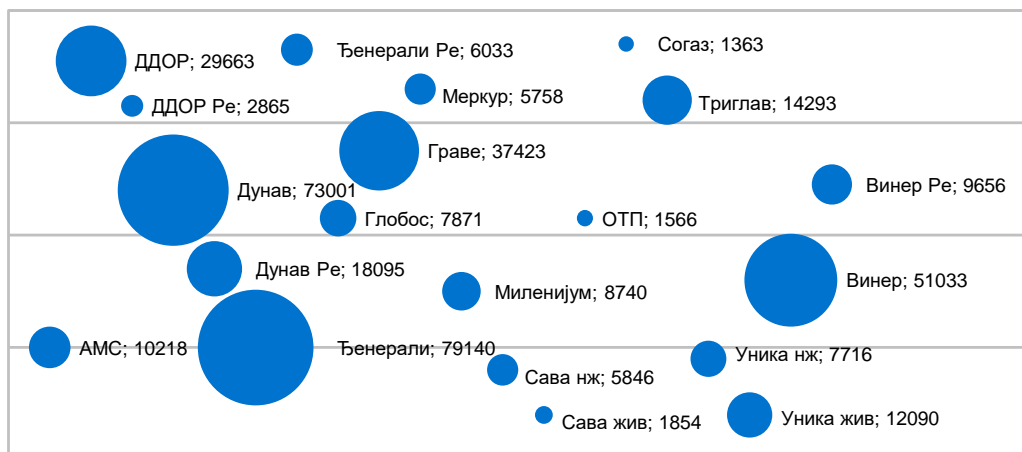
1.3. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за (ре)осигурање повећана је на крају Т3 2023. године на 384,2 млрд динара (3,3 млрд евра или 3,5 млрд долара)⁵, и то за 12,0% у односу на крај Т3 претходне године.

⁵ Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембра 2023. године.

Графикон 1.3.1. **Билансне суме друштава за (ре)осигурање**
(на дан 30.09.2023, у млн динара)

Извор: Народна банка Србије.

У Т3 2023. године нема промена на ранг-листи пет највећих друштава за осигурање посматрано према висини билансне суме, која у укупној билансној суми свих друштава за осигурање учествују са 77,8%.

Табела 1.3. **Ранг листа пет највећих друштава за осигурање према критеријуму билансне суме**
(у млн динара, у %)

	30.09.2022.			30.09.2023.			Промена ранга
	Износ	Учешће	Ранг	Износ	Учешће	Ранг	
Ђенерали	75115	23,8	1	79140	22,8	1	-
Дунав	59743	18,9	2	73001	21,0	2	-
Винер	49529	15,7	3	51033	14,7	3	-
Граве	38029	12,0	4	37423	10,8	4	-
ДДОР	25141	8,0	5	29663	8,5	5	-

Извор: Народна банка Србије.

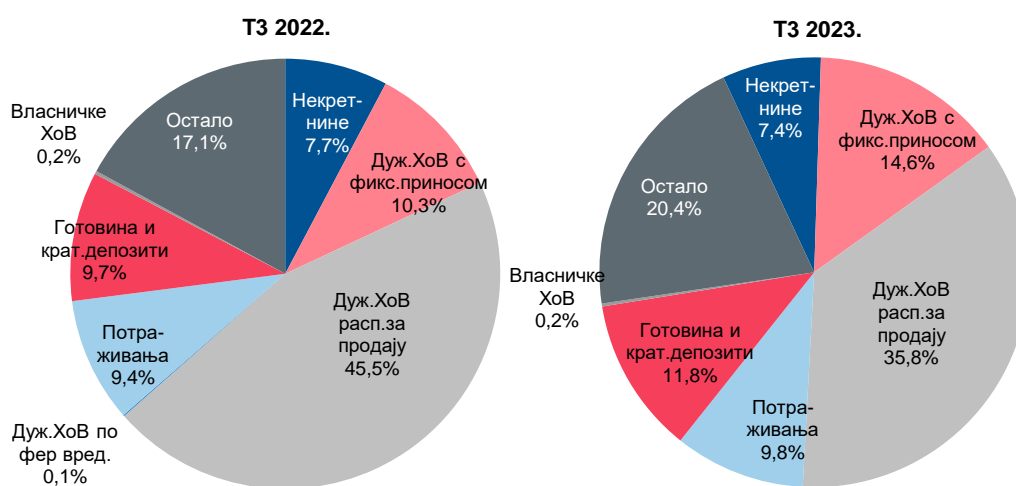
Структура активе

У структури активе друштава за (ре)осигурање, са стањем на дан 30. септембра 2023. године, највећи део односио се на дужничке хартије од вредности, и то дужничке хартије од вредности расположиве за продају (35,8%) и с фиксним приносом (14,6%), иза којих су следили: готовина и краткорочни депозити (11,8%), техничке резерве које падају на терет саосигуравача,

реосигуравача и ретроцесионара, као део категорије *Остало*⁶ у Графикону 1.3.2. (11,2%), потраживања (9,8%), некретнине, постројења и опрема (7,4%) и остало.

У поређењу са стањем на исти дан претходне године може се закључити да, с једне стране, дужничке хартије од вредности смањују учешће у Т3 2023. години, док, с друге стране, готовина и краткорочни депозити, као и техничке резерве које падају на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара повећавају своје учешће.

Графикон 1.3.2. **Структура активе**
(на дан 30.09.2022. и 30.09.2023.)

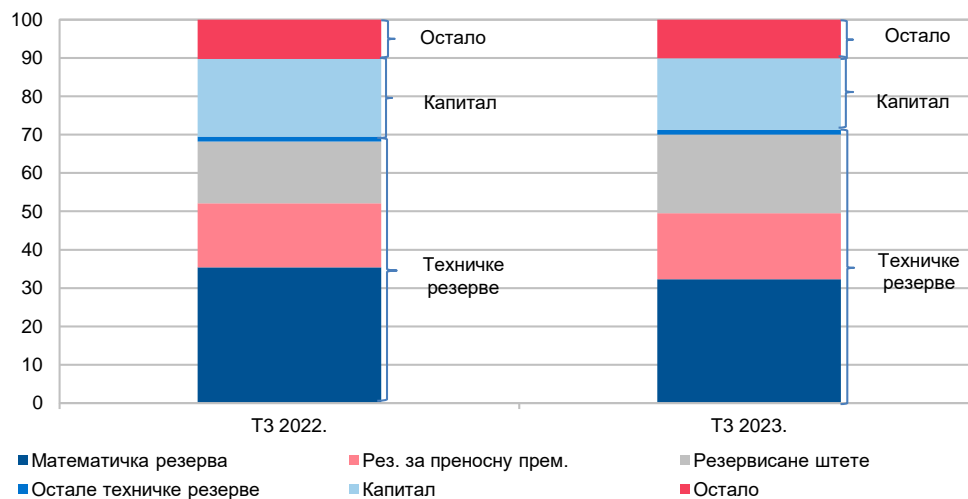
Извор: Народна банка Србије.

Структура пасиве

У структури пасиве друштва за (ре)осигурање на крају Т3 2023. године техничке резерве исказују учешће од 71,2%, а капитал 18,7%.

Капитал у износу од 70,7 млрд динара бележи благи раст у односу на крај Т3 претходне године по стопи од 3,3%. Техничке резерве у износу од 268,8 млрд динара бележе раст на крају Т3 2023. године од 14,7%. Математичка резерва задржава најзначајније учешће у техничким резервама, са стопом раста у Т3 2023. године од скромна 2,3% у односу на крај истог периода претходне године.

⁶ Остало обухвата: нематеријална улагања, гудвил, софтвер и остала права, учешћа у капиталу, остале дугорочне финансијске пласмане (осим дужничких ХоВ с фиксним приносом), остала дугорочна средства, одложена пореска средства, залихе, стална средства намењена продаји, остале ХоВ у оквиру финансијских пласмана, остале краткорочне финансијске пласмане, порез на додату вредност, АВР и техничке резерве на терет саосигуравача, реосигуравача и ретроцесионара.

Графикон 1.3.3. Структура пасиве
(у %)

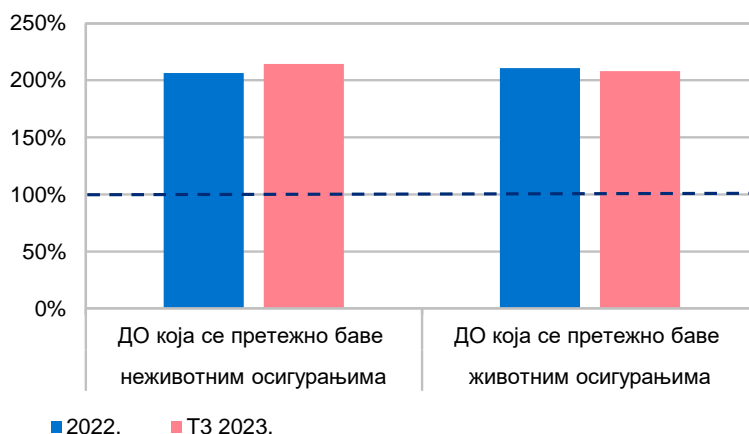
2. Показатељи пословања

2.1. Адекватност капитала

Солвентност друштва за (ре)осигурање зависи од испуњености услова који се односе на адекватност капитала, а нарочито услова утврђеног као однос захтеване и расположиве маргине солвентности, при чему на њу у великој мери утиче довољност техничких резерви за преузете обавезе из осигурања.

Расположива маргина солвентности друштва за (ре)осигурање на дан 30. септембра 2023. године у Републици Србији износила је 53,3 млрд динара, а захтевана маргина солвентности 25,2 млрд динара. Код друштава која се претежно баве *неживотним осигурањима* **основни показатељ адекватности капитала** (однос расположиве и захтеване маргине солвентности) износио је 214,3%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 208,2%.

Графикон 2.1. Адекватност капитала друштава за осигурање

Извор: Народна банка Србије.

2.2. Квалитет имовине

Учешће облика активе које може карактерисати отежана наплативост (нематеријална улагања, некретнине, пласмани у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања) у укупној активи друштава за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, тј. **рацио теже утрживе активе** на крају Т3 2023. године је на задовољавајућем нивоу и износи 19,9%, док је на крају 2022. године износио 20,3%. На промену вредности овог показатеља утицао је нешто мањи раст наведених облика активе од раста саме активе.

Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведени показатељ је благо смањен – са 7,2% на крају 2022. године на 7,0% на крају Т3 2023. године, а услед такође мањег раста наведених облика активе од раста саме активе.

2.3. Инвестирање средстава техничких резерви

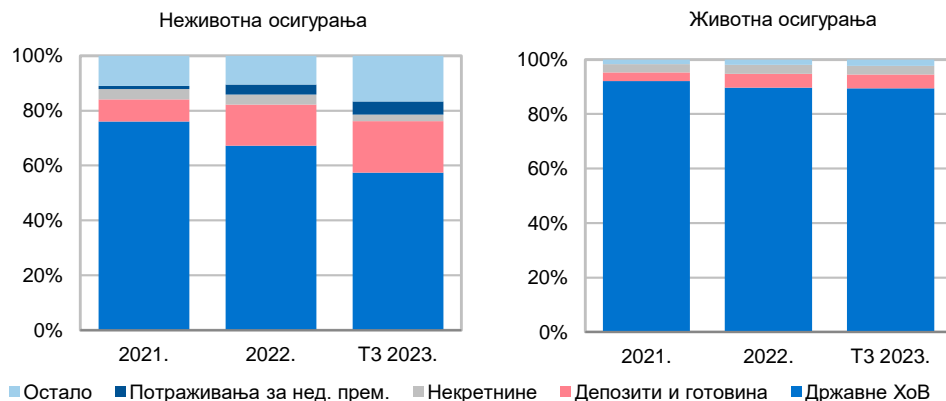
Ради обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и улагање средстава техничких резерви на начин који обезбеђује очување и увећање њихове реалне вредности, а ради стварања услова за измирење преузетих обавеза из осигурања у целини и у року и у садашњем, и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства инвестира тако да води рачуна о

профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом своје инвестиционе политике.

У друштвима за осигурање која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања*, као и у *друштвима за реосигурање* у Т3 2023. године остварено је инвестирање пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине.

Посматрано укупно, у Републици Србији за сва друштва за осигурање средства техничких резерви *неживотних осигурања* у Т3 2023. године највећим делом била су уложена у државне хартије од вредности – 57,4%, а затим у депозите код банака и готовину – 18,7%, техничке резерве на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара – 16,2%, потраживања за недоспеле премије бележе учешће – 4,8% и некретнине – 2,4%. Посматрано у односу на крај претходне године, дошло је до *смањења учешћа* државних хартија од вредности, с једне стране, и *повећања учешћа* техничких резерви на терет саосигураваача, реосигураваача и ретроцесионара (део категорије *Остало* у Графикону 2.3), учешћа депозита и готовине и учешћа потраживања за недоспеле премије, с друге стране.

Графикон 2.3. Структура инвестирања средстава техничких резерви

Извор: Народна банка Србије.

У структури инвестирања средстава техничких резерви *животних осигурања* нема значајних промена – незнатно је смањено учешће улагања у државне хартије од вредности – на 89,5% и повећано учешће депозита код банака и готовине – на 5,1%.

2.4. Профитабилност

На профитабилност друштава за осигурање указује вредност **комбинованог рација у самопридржају** (однос збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања⁷, према меродавној премији у самопридржају). Вредност овог рација испод 100% указује на способност друштава да из прикупљене премије исплате штете и покрију настале трошкове, док се за вредности овог показатеља изнад 100% претпоставља да друштва при одређивању висине премије узимају у обзир и потенцијалне приходе од инвестирања на финансијском тржишту и тржишту непокретности, што их излаже пре свега тржишним ризицима и ризику неиспуњења обавеза друге уговорне стране. Код друштава за осигурање која се претежно баве пословима неживотних осигурања вредност комбинованог рација у самопридржају благо је повећана, са 91,4% у Т3 2022. године на 92,7% у Т3 2023. године. На кретање овог рација утицао је нешто слабији раст меродавне премије у самопридржају од раста збира меродавних штета у самопридржају и трошкова спровођења осигурања.⁷

2.5. Ликвидност

Да би друштво могло да одговори обавезама, оно мора водити рачуна и о усклађености средстава и обавеза по рочности, и о утрживости и квалитету својих средстава. С обзиром на то да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава, пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

Показатељ усклађености ликвидне aktive и обавеза⁸ на нивоу свих друштва за (ре)осигурање, иако у опадајућем тренду, у Т3 2023. године износио је 110,6%, што говори у прилог довољности ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у сектору осигурања.

3. Осигурање од аутоодговорности

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима (осигурање од аутоодговорности) на крају Т3 2023.

⁷ Одлуком о садржају и форми образаца финансијских извештаја за друштва за осигурање прописано је да се под трошковима спровођења осигурања сматра збир трошкова прибаве, трошкова управе и осталих трошкова спровођења осигурања, умањен за приходе од провизије од реосигурања и ретроцесије.

⁸ Ликвидна актива у овом извештају обухвата: финансијске пласмане, готовину, депозите код банака и остале непоменуте дугорочне финансијске пласмане, док обавезе обухватају: краткорочне обавезе, пасивна временска разграничења, резервисане штете и друге техничке резерве осигурања до годину дана.

године бавило се 11 друштава за осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године.

Премија осигурања од аутоодговорности у Т3 2023. године бележи раст од 18,4% у односу на исти период 2022. године, углавном као резултат већ поменутог повећања броја закључених уговора, као и минималне тарифе премија осигурања од аутоодговорности.

Концентрација портфеља у овом сегменту благо је повећана ако се има у виду да три друштва за осигурање с највећим учешћем у премији осигурања од аутоодговорности у Т3 2023. године покривају 58,1% тржишта, док су у истом периоду претходне године та друштва покривала 57,7% тржишта.

4. Закључак

Из упоредних показатеља за Т3 2023. године и истог периода 2022. године издвајају се следеће промене у посматраном периоду:

- На тржишту Републике Србије пословало је 20 друштава за (ре)осигурање, што је непромењено у односу на исти период претходне године, уз повећање броја запослених на 11.417 по стопи од 1,0%;
- Билансна сума сектора осигурања порасла је за 12,0% и износи 384,2 млрд динара;
- Остварен је благи раст капитала од 3,3% и он износи 70,7 млрд динара;
- Техничке резерве су порасле за 14,7% и износе 268,8 млрд динара, уз остварење инвестирања пуног износа средстава техничких резерви у прописане облике имовине;
- Укупна премија је повећана за 16,3% и износи 115,6 млрд динара;
- Учешће неживотних осигурања од 81,5% у укупној премији и даље је доминантно. Премија неживотних осигурања расте за 19,0%, при чему осигурања са значајнијим учешћем, као што су: осигурање од одговорности због употребе моторних возила, имовинска осигурања, добровољно здравствено осигурање и осигурања моторних возила – каско бележе двоцифрен процентуални раст;
- Учешће животних осигурања је смањено, услед већег раста премије неживотних осигурања од раста премије животних осигурања.

При посматрању наведених категорија треба имати у виду и инфлацију, која значајно утиче на њихово реално кретање.

Постојећим прописима којима се уређује делатност осигурања у Републици Србији створени су предуслови за значајан корак ка даљој конвергенцији стања сектора осигурања у Републици Србији нивоу развоја тог сектора у Европској унији.

Значајне промене регулаторног оквира у области надзора делатности осигурања тек се очекују с пуним усклађивањем прописа с Директивом о дистрибуцији осигурања и с применом *Солвентности II*.

Директива о дистрибуцији осигурања доноси решења којима се ближе утврђује надзор и управљање производима осигурања, како би се обезбедило да ти производи одговарају стварним потребама корисника. Поред тога, ова директива прописује начин информисања корисника и дистрибуције производа осигурања, чиме се унапређује ниво заштите права и интереса корисника услуге осигурања.

Ефективан режим солвентности који се заснива на изложености ризицима, у складу је с развојем у другим деловима финансијског сектора, нарочито банкарским. С тим у вези, ради даљег унапређења регулативе пруденцијалног надзора, у предстојећем периоду планиран је наставак започетих активности на усклађивању с Директивом *Солвентност II*, која ће променити начин квантификације нивоа ризика којима је друштво за (ре)осигурање изложено у свом пословању, а самим тим и начин управљања овим ризицима. Завршетком прве фазе стратешки опредељених активности на имплементацији *Солвентности II* – анализа усклађености регулативе, спровођењем активности у оквиру друге фазе – процена ефеката имплементације, као и преласком на трећу фазу, у којој се спроводи процес усклађивања регулаторног оквира, унапредиће се способност сектора осигурања да одговори на изазове у будућности, како би се обезбедила дугорочна стабилност сектора осигурања и заштита корисника услуге осигурања.

У условима успореног глобалног привредног раста под утицајем изражених геополитичких тензија и енергетске кризе, и даље присутне релативно високе инфлације, као и заострених глобалних финансијских услова, улога сектора осигурања у пружању заштите грађанима (осигураницима) и обезбеђење континуитета пружања услуге осигурања још више добија на значају. У том смислу на изазове из међународног окружења Народна банка Србије је одговорила постепеним повећањем рестриктивности монетарне политике, као и, почев од априла 2022. године, референтне каматне стопе, ради обезбеђења повратка инфлације у границе циља. Резултат наведеног је снажно успоравање међугодишње инфлације од априла 2023. године. Народна банка Србије ће наставити да прати кретања на међународним тржиштима, како би правовремено и адекватно реаговала доношењем одговарајућих мера, ради, између осталог, обезбеђења права и интереса корисника услуга осигурања и очувања стабилности пословања свих професионалних учесника на тржишту осигурања, односно обезбеђења континуитета надзорне функције.